

Voorwoord bij het eerste deel van de uitgave van Luthers Duitse geschriften

Vertaling H.C. van Woerden

Graag had ik gezien, dat mijn boeken allemaal vergeten waren en verloren waren gegaan. Één van de redenen is onder andere, dat ik schrik voor de voorbeeldfunctie daarvan: want ik zie zeer goed, wat het nut is geweest voor de kerk, sinds men buiten en naast de heilige Schrift vele boeken en grote bibliotheken begon te verzamelen, en met name begon zonder enig onderscheid allerlei kerkvaders, concilies en leraren bijeen te rapen. Daarmee is niet alleen kostbare tijd vermorst en heeft men verzuimd in de Schrift te studeren, maar is ook de zuivere kennis van het goddelijke woord uiteindelijk verloren gegaan, tot de Bijbel (zoals met het boek Deuteronomium gebeurde ten tijde van de koningen van Juda) onder de bank in het stof vergeten raakte. Hoewel het nuttig en nodig is, dat de geschriften van enkele kerkvaders en concilies bewaard gebleven zijn als getuigen en geschiedschrijvingen, denk ik toch, dat het nodig is in de dingen maat te houden⁹⁵ en dat het niet erg is, dat de boeken van vele kerkvaders en concilies door Gods genade verloren zijn gegaan. Want waar hadden ze allemaal moeten blijven? Er zou niemand meer naar binnen of naar buiten kunnen gaan vanwege de boeken en zij zouden toch niet beter zijn geweest dan de heilige Schrift.

Ook wij waren dat van mening, toen wij zelf de Bijbel begonnen te vertalen in het Duits, en wij hoopten, dat er minder geschreven zou worden en dat er meer in de Schrift gestudeerd en gelezen zou worden. Want ook al het andere schrijven moet naar de Schrift wijzen, zoals Johannes naar Christus wijst, - wanneer hij zegt: 'Ik moet kleiner worden, Hij moet groter worden'⁹⁶ - opdat een ieder zelf uit de frisse bron kan drinken, zoals alle Kerkvaders moesten doen om iets goeds te maken.

Want hoe goed en hoe hoog het niveau ook is, zo goed als de Schrift, dat wil zeggen God zelf, het gedaan heeft, zullen concilies, kerkvaders, en ook wij het niet doen. Omdat wij immers de Heilige Geest, het geloof, het goddelijk woord en werk nodig hebben om zalig te worden, moeten wij de profeten en apostelen achter de lessenaar laten zitten en moeten wij onder de lessenaar aan hun voeten zittend horen, wat zij zeggen, en niet zeggen, wat zij moeten horen.

Nu ik het echter toch niet kan tegen houden en men tegen mijn wil mijn boeken thans door middel van de drukpers (voor mij een kleine eer) wil verzamelen, moet ik ze de kosten en het werk daaraan maar laten wagen. Het troost mij, dat mettertijd mijn boeken toch vergeten in het stof zullen blijven, behalve die waarin ik (door Gods genade) iets goeds geschreven heb. 'Ik ben niet beter dan mijn vaders'; het andere moet wel op de eerste plaats blijven. Want als men de Bijbel zelf onder de bank heeft kunnen laten liggen, en de kerkvaders en concilies, hoe beter zij zijn des te meer heeft kunnen vergeten, is er goede hoop, dat, wanneer de eigenwijsheid van deze tijd zich heeft gebotvierd, mijn boeken ook niet lang hoeven te blijven, met name omdat er een lawine van boeken en meesters is gekomen. Vele daarvan zijn ook al vergeten en liggen er verrot bij. Men herinnert zich zelfs de namen niet meer van hen, die toch zeker gehoopt hadden dat zij voor eeuwig op de markt te koop zouden zijn en de kerk zouden beleren.

Welaan, laat het in Gods naam maar gebeuren. Alleen vraag ik vriendelijk, dat wie mijn boeken op dit moment beslist hebben wil, ze in geen geval een belemmering voor hem laat zijn om de Schrift zelf te

bestuderen, maar dat hij ze neer legt, zoals ik de decreten en decretalen van de paus en de boeken van de sofisten neer leg, dat wil zeggen: voor het geval, dat ik bij tijd en wijle wil zien, wat zij gedaan hebben, of de geschiedenis van de tijd wil begrijpen, niet om daarin te studeren of precies te doen, wat zij zich verbeeldden. Met de boeken van de kerkvaders en de concilies doe ik niet veel anders. Hierin volg ik het voorbeeld van de heilige Augustinus, die onder andere de eerste en bijna enige is, die - niet bevooroordeeld door de boeken van alle kerkvaders en heiligen - alleen aan de heilige Schrift onderworpen wil zijn en daarover in een fel gevecht gewikkeld raakte met de heilige Hieronymus, die hem de boeken van zijn voorgangers voor de voeten wierp. Maar hij heeft zich daarvan niets aangetrokken. En als men het voorbeeld van de heilige Augustinus gevolgd had, dan zou de paus geen antichrist geworden zijn en zouden de ontelbare ondieren, wormen en zweren van de boeken niet in de kerken gekomen zijn en zou de Bijbel wel op de kansel gebleven zijn.

Behalve dat wil ik je een goede manier laten zien om theologie te studeren, want ik heb mij daarin geoefend. Wanneer jij die manier volgt, zul je zo geleerd worden, dat je zelf even goede boeken kunt maken (wanneer dat nodig zou zijn) als de kerkvaders en de concilies. Zo durf ik mij er (in God) zelfbewust en zonder hoogmoed en leugen op te beroemen, dat ik voor enkele kerkvaders niet veel zal onderdoen, wanneer het gaat om het maken van boeken. Dat geldt op geen stukken na wat het leven betreft. En dat is de manier, die de heilige koning David in psalm 119 leert (en die ongetwijfeld ook alle aartsvaders en profeten gevolgd hebben). Daarin vind je drie regels, die in heel de psalm uitvoerig beschreven worden, en die luiden als volgt: gebed, meditatie en aanvechting.

In de eerste plaats moet je weten, dat de heilige Schrift een boek is, dat de wijsheid van alle andere boeken tot dwaasheid maakt, omdat geen ander dan zij alleen het eeuwig leven leert. Daarom moet je ophouden zonder meer op verstand te vertrouwen. Want daarmee zal het je niet lukken, maar met zo'n aanmatigende houding zul je zelf en zullen anderen met je uit de hemel vallen (zoals met Lucifer gebeurde) in de afgrond van de hel. Maar kniel neer in je kamertje en bid met echte deemoed en ijverig tot God, dat Hij je door Zijn lieve Zoon Zijn heilige Geest wil geven, die je verlicht en leidt en inzicht geeft.

Zoals je ziet, bidt David in de bovengenoemde psalm steeds: 'Leer mij, Heere, onderricht mij, leid mij, wijs mij' en veel meer van die woorden. Want ook al kende hij de tekst van Mozes en andere boeken zeer goed, hoorde en las hij ze dagelijks, toch wil hij daarbij nog de echte leermeester van de Schrift zelf hebben, opdat hij in ieder geval niet met zijn verstand in de val loopt en zijn eigen leermeester wordt. Want daaruit komen scheurmakers voort, die zich verbeeldden dat de Schrift aan hen onderworpen is en gemakkelijk met het verstand is eigen te maken, alsof het ging om Markolf of de fabels van Aesopus, waarvoor de Heilige Geest en het gebed niet nodig zijn. In de tweede plaats moet je mediteren, dat wil zeggen: niet alleen in het hart, maar ook in het openbaar de mondelinge verkondiging en de letterlijke tekst in het Boek steeds bestuderen en opnieuw bezien, lezen en herlezen, met grote aandacht voor wat de Geest daarmee bedoelt. Zorg ervoor, dat je daarvan niet genoeg krijgt of denkt dat je het na één of twee keer voldoende gelezen, gehoord en gezegd hebt en het volledig begrijpt. Want daaruit komt nooit een goede theoloog voort: zij zijn als onrijpe vruchten, die afvallen, voordat zij half rijp worden.

Daarom zie je in dezelfde psalm, hoe David zich er steeds op beroemt, dat hij wil spreken, dichten, zeggen, zingen, horen, lezen, dag en nacht en altijd, maar dan alleen Gods woord en geboden. Want God wil jou Zijn Geest niet geven zonder dat het Woord in het openbaar verkondigd wordt. Daar

moet je je op richten, want Hij heeft niet voor niets de opdracht gegeven in het openbaar te schrijven, te preken, te lezen, te horen, te zingen, te zeggen enz.

In de derde plaats is er de 'tentatio', de aanvechting. Die is de toetssteen, die je niet alleen leert kennen en begrijpen, maar je ook leert ervaren, hoe goed, hoe waarachtig, hoe zoet, hoe lieflijk, hoe machtig, hoe troostrijk Gods woord is, wijsheid boven alle wijsheid. Daarom zie je dat David in de genoemde psalm zo vaak klaagt over allerlei vijanden, slechte vorsten of tyrannen, over kwade geesten en rotten, die hij moet verdragen, omdat hij mediteert, dat wil zeggen: op allerlei manieren met Gods woord omgaat (zoals gezegd). Want zodra Gods woord door jou ontkiemt, zal de duivel je op de proef stellen, een goede doktor van je maken en je door zijn aanvechtingen leren Gods woord te zoeken en lief te hebben. Want ik zelf (om mijzelf, muizekeutel, tussen de peperkorrels te mengen) heb zeer veel aan mijn papisten te danken. Zij hebben mij door het te keer gaan van de duivel zo gebroken, zo in elkaar gedrukt, zo benauwd dat wil zeggen, tot een betrekkelijk goede theoloog gemaakt, die ik anders niet zou zijn geworden. Wat zij aan mij aan voordeel gehad hebben, daarvan gun ik hen van harte de eer, de zege en de overwinning, want zij wilden het zo.

Zie, daar heb je Davids regel. Wanneer je goed volgens dit voorbeeld studeert, dan zul je ook met hem zingen en loven in dezelfde psalm: 'De wet van Uw mond is mij liever dan vele duizenden gouden en zilverstukken' En ook: 'Gij maakt mij met Uw gebod wijzer dan mijn vijanden zijn; want het is eeuwig mijn schat. Ik ben geleerder dan al mijn leermeesters, want Uw getuigenissen zijn mijn spreken. Ik ben verstandiger dan de ouden, want ik onthoud Uw bevelen' enz. Je zult ervaren, hoe verschaald en onfris de boeken van de kerkvaders je zullen smaken. Je zult niet alleen de boeken van de tegenstrever verachten, maar ook je eigen geschrijf en onderwijs zullen je hoe langer hoe minder aanstaan. Wanneer je dat punt bereikt hebt, mag je met een gerust hart erop hopen, dat je begonnen bent een goede theoloog te worden, die niet alleen de jonge onvolmaakte christenen, maar ook de in heiligheid groeiende en volmaakte kan onderwijzen. Want de kerk van Christus biedt onderdak aan allerlei christenen, jonge, oude, zwakke, zieke, gezonde, sterke, onbedorven, lakse, onnozele, wijze enz.

Maar denk je en verbeeld je je, dat je er zeker van bent, en vlei je je met je eigen boekje, onderwijs of geschrijf, dat je volgens je zelf prachtig gemaald hebt en voortreffelijk hebt gepreikt, bevalt het je zeer, dat men je voor anderen looft, wil je misschien geprezen worden, omdat je anders teleurgesteld zou zijn of zou opgeven, heb je zulke haren, beste vriend, grijp dan je zelf bij de oren. Pak je zelf goed beet, dan zul je een mooi paar grote, lange, behaarde ezelsoren vinden. Waag daar dan de kosten aan en tooi ze met gouden bellen, opdat men je kan horen, waar je gaat, met de vingers naar je kan wijzen en zeggen: ziet, ziet, daar gaat dat fijnbesnaarde dier, dat zulke mooie boeken kan schrijven en zo uitstekend kan preken. Dan ben je zalig en meer dan zalig in het hemelrijk. In elk geval daar waar voor de duivel met zijn engelen het helse vuur is bereid. Samenvattend, laten wij eer zoeken en trots zijn waar wij mogen, in dit boek is de eer alleen van God. Er staat immers geschreven; 'God weerstaat de hoogmoedigen, de deemoedigen echter geeft hij genade'. Aan Hem komt de eer toe in de eeuwen van de eeuwen. Amen.